

Cours de tibétain - groupe lecture - leçon 16

Sutra du coeur - lecture et épellation

Suite du texte :

Voici la suite de l'explication du Mahabodhisattva Tchenrézi à Śāradvatīputra, "le fils de Śhāri » concernant le sens de la vacuité.

མ་རིག་པ་མེད། མ་རིག་པ་ཟད་པ་མེད་པ་ནས། མ་ཉེ་མེད། མ་ཉེ་
ཟད་པའི་བར་དུ་ཡང་མེད་དོ། དེ་བཞིན་དུ་སྐྱག་བསྐྱེལ་བ་དང་། ཀུན་
འབྱུང་བ་དང་། འགོག་པ་དང་། ལམ་མེད། ཡེ་ཤེས་མེད། རྩོལ་
བ་མེད། མ་རྩོལ་བ་ཡང་མེད་དོ། །ལྷ་རིའི་བྱ་དེ་ལྟ་བུ་ནས་ཀྱང་། བྱང་
ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས། རྩོལ་བ་མེད་པའི་སྤྱིར། ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་
རོལ་དུ་སྤྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ཅིང་གནས་ཏེ། སེམས་ལ་སྤྱོད་པ་མེད་ཅིང་
སྐྱག་པ་མེད་དེ། སྤྱིན་ཅི་ལོག་ལས་ཤིན་ཏུ་འདས་ནས། སྐྱ་ངན་ལས་
འདས་པའི་མཐར་སྤྱིན་ཏོ།

Analyse

Mots clés et structure

Surligné en vert discontinu (pointillé) : mot ou groupe de mots

Surligné en jaune et entouré : particule

Surligné en trait rouge continu : verbe

མ་རིག་པ་མེད། མ་རིག་པ་ཟད་པ་མེད་པ་ནས། རྒྱ་ལི་མེད། རྒྱ་ལི་ཟད་པའི་བར་དུ་
 ཡང་མེད་དོ། དེ་བཞིན་དུ་སྐྱག་བསྐྱེད་པ་དང་། གུན་འབྲུང་བ་དང་། འགོག་པ་དང་།
 ལམ་མེད། ཡེ་ཤེས་མེད། ཐོབ་པ་མེད། མ་ཐོབ་པ་ཡང་མེད་དོ། ལྷ་རྒྱུ་ལྷ་དེ་ལྟ་
 བས་ན། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས། ཐོབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཤེས་རབ་གྱུ་བ་རོལ་
 ཏུ་སྤྱོད་པ་ལ་བརྟེན་ཅིང་གནས་ཏེ། སེམས་ལ་སྐྱིབ་པ་མེད་ཅིང་སྐྱག་པ་མེད་དེ། སྤྱོད་ཅི་
 ལོག་ལས་ཤེས་ཏུ་འདས་ནས། ལྷ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཐར་སྤྱོད་དོ།

མ་རིག་པ་ཟད་པ་མེད་པ་ནས།	On retrouve ici l'emploi de la particule ablative རྣས་ qui indique en l'occurrence un point de départ, pour dire « d'ici à là ». On trouvera donc logiquement la forme བར་དུ་ « jusqu'à » à la fin de la séquence.
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས།	Voici un simple exemple de la marque du pluriel རྣམས་ placée à la fin d'un mot ou groupe de mots.
ཐོབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར།	Voilà une construction, à l'aide de « ཕྱིར་ », qui permet de dire « afin que », « puisque », « pour cette raison ». Le Clair Miroir indique ceci : « La particule causale ཕྱིར་ précédée d'un verbe nominalisé par བ་ semblable aux locutions དབང་གིས་ et རྟེན་གྱིས་ indique la cause. En langue parlée, elle correspond à ཙེང་. La structure est : V (verbe au passé) + བ་ + GEN + ཕྱིར་. »

<p>ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་ བརྟེན་ཅིང་གནས་ཏེ།</p>	<p>Il y a là dans ce segment deux particules à repérer : ཅིང་ et ཏེ་. La première ཅིང་ est morphologiquement variable (ཞིང་ / ཅིང་ / ཤིང་), c'est donc une des formes. Le sens en générale, que l'on retrouve ici, est une conjonction de deux mots ou deux actions verbales, souvent proches. Ici : stabiliser et demeurer.</p> <p>La deuxième particule est ཏེ་ (morphologiquement variable). Quand on la voit, c'est qu'elle marque la fin d'une phrase ou d'une proposition. En général, elle indique la présence d'une suite à venir, la deuxième proposition, qui précise le sens de la précédente. C'est aussi équivalent aux deux points en français.</p> <p>Le Clair Miroir : « Lorsque le sens d'une proposition pour être complet dépend d'une seconde proposition, la particule ཏེ་ sert à montrer que celle-ci va immédiatement suivre, Ce connecteur est appelé ལྷག་བཅས་ཀྱི་སྐྱོད་ (particule indiquant un reste), On peut mettre en évidence quatre fonctions différentes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Connecteur temporel - Connecteur explicatif - Connecteur adjonctif - Connecteur adversatif »
<p>མེས་ལ་སྐྱེ་བ་མེད་ཅིང་སྐྱེ་བ་ མེད་དེ།</p>	<p>Ce segment, qui fait directement suite au précédent, montre un sens induit un peu différent. Cela pourrait presque faire penser à « puisque », mais c'est la même particule. À propos de cette particule, voilà ce que dit le Clair Miroir :</p> <p>« La particule ཞིང་ coordonne en général les syntagmes nominaux, adjectivaux et verbaux. Lorsqu'on examine en détail, il y a trois cas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Convergence sémantique, - Connecteur temporel (simultanéité), - Connecteur adjonctif. »

Vocabulaire

མ་རིག་པ་	ignorance
ཟད་པ་	extinction
གླ་གི་	vieillesse et mort
བར་དུ་	jusqu'à
ཡང་	bien que, même si, encore (particule)
དེ་བཞིན་དུ་	de cette manière, de cette façon
སྐྱུག་བསྐྱེལ་བ་	la souffrance
ཀུན་འབྱུང་བ་	l'origine (de la souffrance)
འགོག་པ་	la cessation (de la souffrance)
ལམ་	le chemin (vers la cessation de la souffrance)
ཡེ་ཤེས་	sagesse primordiale
ཐོབ་པ་	obtention, acquisition
དེ་ལྟ་བུ་བསམ་ན་	ceci étant vu, ceci étant, considérant cela
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་	les bodhisattvas
ཕྱིར་	afin que, puisque, pour cette raison
ཤེས་རབ་	sagesse, connaissance
ཕ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པ་	vertu transcendante
བརྟེན་	stabiliser, s'en remettre
ཅིང་	et, ayant, faisant
གནས་	demeurer
དེ་	particule, le connecteur ཞེ་
སེམས་	esprit, conscience
སྐྱེལ་བ་	voile
སྐྱུག་པ་	peur
ཕྱིན་ཅི་འོག་	faux, incorrecte, opposé
ཤིན་ཏུ་	vraiment
འདས་པ་	au-delà, être au-delà
ལྷུང་ན་	souffrance
མཐར་ཕྱིན་	parachever